

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Szerző: *Mérei Viktor*Cím: *Színház-utca*Forrás: *Früggelenség*Bp.
(Hely)1939 VIII. 13
(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Idő

"18"

Személy

492
Várszínház

SZÍNHÁZ-UTCA 1.

Sikátor, zig-utca nélkül nincsen nagyváros. A modern városrendészet sorjában halálraítéli a szűk, kis könyökcúkat, de alapjában véve szorosán hozzátartoznak a város testéhez. A város második szíve dobog bennük és mert hevesen dobog, a napok gondmalma itt örli fel a legtöbb életet és itt sajtolja ki a legtöbb könnyet. Általánosságban szegényes, gyűröttarcú emberek morzsolják le itt tragédiás napjaikat. Így van ez Párisban, Londonban, Rómában és Budapesten. Érdekes, hogy a külföldjáró idegenek olykor sokkal szívesebben időznek a sikátorok koromábrás szürke partjai között, mint a díszes paloták neonzuhatagában. Ami a paloták negyedében mesterkelt, talmi fény, az itt csupaszra vetkötött valóság. És mert valóság: élet, tehát egyben mult és történelem. Minden nagyváros történelme itt él a legtovább. A maga titkaival, szépségével és romantikájával együtt. Budapest romantikájának nagyrésze a csákányok nyomán a lebontott Tabánnal együtt hullott porba. Obudán még találkozunk patinás, boltíves, kókoponyájú házakkal, melyeknek mély, üreges ablakszemében pislákoló fény emlékeztet le-tűnt, régi időkre.

Fenn a Várban, a siklótól jobbra, szűk kis utca nyílik. Nem is utca, nem is sikátor és találkoztam pesti emberekkel, akik létezéséről sem tudnak. Neve: egyszerűen Színház-utca. Dísztelen, semmitmondó név, de az utca multja annál színesebb és patinásabb. E szűk kis utca 1-es számú házában elfelejtve álusza álmát a magyar színiélet bölcsője: a budai Várszínház.

Beethoven Budán

Számtalan hervadt emlékinda gyökérzik a Színház-utca 1-es számú ház ódon falaiban. 1800-ban itt hangversenyzett a legnagyobb zenetitan: Beethoven. A „kilencedik szimfónia” halhatatlan költőjének budai szereplése két szempontból nevezetes. Az egyik és ez a tragikusabb, hogy ebben az évben, 1800-ban, jelentkezett Beethoven fülbaja, amely mint ismeretes, évekkel később a muzikus teljes megsüketüléséhez vezetett. A másik körülmény, ami Beethoven budai hangversenyével kapcsolatban említésre méltó, hogy fellépése királyi meghívásra történt. A csendes budai Vár rátarti nemesei mindent igénybe vettek, hogy jegyhez jussanak. A Leopoldok, a Gretchenek, a Zoltánok és Idák, öregek és fiatalok.

— Beethoven Budán — röpiült szájról-szájra a hír.

— Beethoven hallani ritka esemény.

A Várszínház zsúfolásig megtelt. A hangverseny érdekes közjátéka, hogy a Csáky és Bethlen grófok egy-egy büszke ifjú sarja egy arisztokrata hölgy miatt összeszólkóztak és harmadnap hajnalán karddal „köszöntötték” egymást. A párbaj során mindkét gróf súlyosan megsebesült. A nemes hölgy viszont méltatlanul hagyva minden lovagi fellángolást, egy harmadiknak nyújtotta kezét. Valahányszor a várbeliek akkoriban Beethovenról és hangversenyéről beszéltek, a két párbajozó lovag is szóba került.

Beethoven budai szereplését a Színház-utca 1-es számú ház falán emléktábla örzi:

„Itt, az egykori Budai Théátrum-ban hangversenyzett 1800 május 7-én Beethoven. — Halála századik évfordulóján állította ezt az emléket Budapest Székesfőváros közönsége. 1929 március 26-án”.

Császári és királyi szerelem meséje

A Budai Théátrum színpadán pávaskodott annakidején Ferenc József egykori híres szerelme, a bécsi színházak ünnepeit művésznője: Schratt Katalin.

A Várszínház öltözőjéből titkos alagút vezetett a színházzal szomszédos arisztokrata palotába. A titkos folyosó a nézőtér alatt, a csendes könyök-utcán keresztül vonult a palotába, amelynek pincéjéből titkos lépcső vezetett az elsőemeleti díszes szalómba. A legenda szerint ezen a titkos alagúton ment át Schratt Katalin a császárhoz, aki budapesti tartózkodása idején — ugyancsak a mese szerint — a művésznőt igen gyakran meglátgatta öltözőjében.

1933-ban a magánpalota tulajdonosa ezt a titkos katakombát befalaztatta. Vasbeton gerendák gerince védi az alagutat, a mostani Színház-utca úttestének süllyedésétől. Az alagút márványburkolatán csak néha törik meg egy imbolgó lámpa halovány fénye. Pókhálós titok szötte fátylát az egykori olajlámpás rívaldára. Por szürkül a bársonyfüggönyökön és zsöllyéken. A Budai Théátrum, akárcsak maga a Színház-utca: csendes. Senkisémet látogatja. Budának nincs színháza.

Talán nem is volna oly lehetetlen a régi színház kapuit újból megnyitni. Legalább a Főméltóságú Asszony nyomorenyhító akciójának céljaira, a karácsonyt megelőző hónap minden vásárnapján. A szakszofon és rumbatók napjaiban üditően hatnának a visszaálmódott Biedermeier-kor: a krinolin, a spinnét, a gavotte, az egykori békés, csillag-űszkös esték, amelyekből számunkra nem maradt más, csak a csillagok emlékgujtogatató mécsese.